

6 Kasım Vesilesiyle

Bugün 6 Kasım. Her 6 Kasım'da olduğu gibi bugün de YÖK protestoları olacak. Medya, 12 Eylül'ün simge kurumu olarak YÖK'ü ele alacak. Yükseköğretim Kurulu bundan 32 yıl önce, askeri rejim ortamında kuruldu. YÖK'ün ülkemizin böylesi karanlık, anti-demokratik bir ortamında kurulmuş olmasının etkisiyle, yükseköğretim alanını koordine etmek gibi meşru ve haklı bir gerekçe maalesef ön plana çıkmadı. Bir vesayet kurumu olarak varlık buldu ve 12 Eylül ortamında da 28 Şubat sürecinde de anti-demokratik uygulamalara imza attı.

Bugün sevinerek görüyoruz ki, Türkiye'nin bütün kurumları yaşanan dönüşüme, demokratikleşme ortamına, normalleşme sürecine uyum sağlamaktadır. Dönüşmekte, farklılaşmaktadır.

Türkiye, hep birlikte YÖK'ün geçmişteki anti-demokratik müdahale ve endoktrinasyon performansı ile hesaplaşmış, hesaplaşmaya da devam etmektedir. YÖK de Türkiye'nin bir kurumudur ve bu değişim sürecini yaşamıştır. 2007'den bu yana bizzatihi YÖK Başkanları ve üyeleri, YÖK'ün geçmişteki anti-demokratik ve vesayetçi uygulamalarını açıkça eleştirmiş ve akademik özgürlüklerin alanını genişletmiştir. Geline nokta YÖK, yükseköğretim ve bilim alanının kalitesinin artırılmasına odaklanmıştır. YÖK, bugün bütün araç ve imkânlarıyla çağdaş dünya koşullarına uygun bir biçimde yükseköğretimin koordinasyonu alanında faaliyet yürütmeye çalışmaktadır.

Çeşitli saiklerle, Türkiye yükseköğretiminde yaşanan normalleşme ve iyileşmenin görmezden gelinmesi üzücüdür. Burada imajlar gerçeklerin önüne geçmekte, YÖK'ün uygulama ve politikaları yerine geçmiş imajı üzerinden tartışmalar yapılmaktadır. Ne zaman vesayetten, anti-demokratik uygulamalardan, 12 Eylül'den bahsedilse söz YÖK'e gelmektedir. Gelin görün ki, bu sözlerin hiçbirisi gerçek anlamda bugünkü durumu anlatmamaktadır.

170'i aşan üniversitesi, 5 milyona yakın öğrencisi ve 130 bin civarındaki öğretim elemanı ile büyüyen bir yükseköğretim alanına sahip ülkemizin koordinatör bir kuruma ihtiyacı vardır. Bugün itibarıyla YÖK bu işlevi yerine getirmektedir. Elimizdeki yasal imkânlar çerçevesinde sistemin yeniden yapılandırılması için çaba sarf ediyoruz.

Bu yeniden yapılandırılmanın birkaç düzeyi vardır. Bu bağlamda bir yandan yükseköğretimin denetim ve koordinasyon süreçlerinin daha esnek, dinamik, işlevsel bir biçimde icra edilebilmesine imkân tanıyan yeni bir yasal altyapının oluşturulmasına ihtiyaç vardır. Bu çerçevede, 21. Yüzyılın beklentilerini ve bütün ilgili paydaşlarımızın görüşlerini dikkate alarak oluşturduğumuz yükseköğretim yasa taslağı önerisini Milli Eğitim Bakanlığına ilettik.

Öte yandan, Türkiye yükseköğretiminin kısa, orta ve uzun vadede ihtiyaç duyacağı strateji, hedef ve projelerin tespiti ve bu doğrultuda gerekli adımların atılması gereklidir. Bu çerçevede, hem Türkiye'nin mevcut ihtiyaçlarını hem de gelecekteki muhtemel ihtiyaçlarını tespit edip

yükseköğretimi planlamaya izin verecek bir sistemi tasarlamaya ve oluşturmaya çalışıyoruz.

Diğer yandan, kaliteli akademik uğraşların hayata geçirilebilmesi, nitelikli araştırma ve öğretim süreçlerinin yürütülebilmesi için sağlıklı bir akademik özgürlük ortamının tesisi hayati önemdedir. Bunu yaparken, tek ölçütümüz, akademik özgürlüklere ilişkin evrensel uygulama ve normlardır.

Bu doğrultuda YÖK Başkanı olarak akademik özgürlükler konusundaki açık beyanımı, 6 Kasım vesilesiyle üniversitelerimizin ve bütün Türkiye'nin dikkatlerine sunuyorum.

Saygılarımla

Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya

YÖK Başkanı

AKADEMİK ÖZGÜRLÜK BİLDİRİSİ

1. Üniversiteler hiçbir baskı ve engelleme söz konusu olmaksızın, tüm fikirlerin, muhtelif hakikat iddialarının, sosyal ve siyasi problemlerin özgür ve medeni bir şekilde tartışıldığı, karmaşık sorunların açık bir biçimde ifade edildiği ortamlardır.
2. Akademik özgürlük herşeyden önce, araştırma özgürlüğünü ve bu çerçevede temel bilgi yöntemlerini serbestçe kullanma hürriyetini, araştırma için gerekli araçlara ve koşullara sahip olma hakkını ve bilimsel üretme, bilgilendirme, öğrenme ve yayma hakkını içerir.
3. Öğretim elemanları hiçbir baskıya maruz kalmaksızın ve engellenmeksizin akademik özgürlükten azami ölçüde yararlanma, kendi tercih ve ilgileri doğrultusunda araştırma ve inceleme yapma ve bunu öğretme hakkına sahiptirler.
4. Kuşkusuz öğretim elemanlarının sahip oldukları bu öğretim özgürlüğü, öğrencilerin öğrenme özgürlüğünü kısıtlayan bir biçimde kullanılmamalı; öğretim elemanları, öğretim ve araştırma süreçlerinde dogmatik olmaktan kaçınarak öğrencilerin farklı düşünme ve bunu ifade etme haklarına saygı duymalıdır.
5. Bu bağlamda öğretim elemanları, öğrencileri yeni tanıştıkları fikirleri bütün unsurları ile birlikte değerlendirmeye ve anlamaya, katılmadıkları düşüncelere karşı hoşgörülü olmaya ve farklı şekillerde düşünmeye teşvik etmeli, öğrencileri kendi görüşlerini delillere dayanarak oluşturmaları noktasında cesaretlendirmeleri ve bunları özgürce ifade etmelerine imkân tanımalı, öğrencilerin ifade özgürlüğüne saygı duymalıdır.
6. Üniversite yerleşkeleri öğrencilerin kendi görüşlerini rahatlıkla ifade edebilecekleri güvenli ortamlar olmalıdır. Entelektüel çeşitliliğin ve düşünsel çoğulluğun baskılanması; öğretim/öğrenim süreçlerinin verimliliğini azaltacak, öğrencilerin öğrenme özgürlüğünü kısıtlayacak, eleştirel ve derinlikli düşüncenin oluşum imkânlarını zora sokacaktır.
7. Eleştirel düşünce ancak farklı görüşlerin bir arada rahatça ifade edilebildiği kampuslarda gelişir. Öğrenciler kendi görüş, duruş, tavır ve farklılıklarından dolayı öğretim elemanları ya da diğer öğrenciler tarafından hiçbir biçimde engellenmeyeceklerini, horgörülmeceklerini ve yaftalanmayacaklarını hissetmelidirler. Hiçbir öğrenci dünya görüşünden dolayı ayrımcılığa tabi tutulamaz. Öğrencilerin herhangi bir ders bağlamındaki akademik ölçme ve değerlendirilmeleri, sadece dersin konusu ve içeriğine yönelik olmalıdır. Adil olmayan yolla değerlendirildiğine kanaat getiren öğrencilerin buna itiraz etme hakkı vardır.
8. Akademik özgürlük, üniversite ortamındaki herkesi kapsar. Öğretim elemanları ve öğrenciler gibi, üniversiteye davet edilen misafirler de ifade özgürlüğüne sahiptirler. Akademik, kültürel ve sportif amaçlarla gerçekleştirilen etkinliklerde üniversitelerin konuğu olarak bulunan bireyler

üniversite ortamına uygun bir biçimde karşılanmalı, siyasal görüşleri ya da kimlikleri dolayısıyla ifade özgürlüğünden yoksun bırakılmamalı, öğretim elemanları ya da öğrenci grupları tarafından görüş farklılıkları gerekçe gösterilerek engellenmemelidirler. İfade özgürlüğü karşıt görüşteki insanlar için de geçerlidir. Karşıt görüştekiler davetli kişinin kendisini ifade etme ve başkalarının onu dinleme hakkını ihlal etmedikleri sürece görüşlerini farklı şekillerde ifade edebilirler.

9. Öğrenciler de öğretim elemanları da doğru bulmadıkları ve onaylamadıkları konularda şiddete başvurmaksızın eleştirme ve protesto hakkına sahiptirler. Ancak bu hak, akademik etkinliklerin işleyişini ve üniversite düzenini sekteye uğratamaz. Öğrencilerin öğrenme, öğretim elemanlarının öğretme ve üniversite ortamında bir düşüncenin dile getirilebilme özgürlüğünü kısıtlayan her türlü eylem, işgal ve protesto; akademik özgürlüklerinin ihlalidir. İfade özgürlüğü çoğulculuğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin gereği ve demokratik toplumun olmazsa olmaz koşuludur; ancak mutlak değildir. Bireysel hak ve özgürlükleri hiçe sayan, hakaret, iftira, aşağılama, taciz ifadeleri içeren, ayaklanmaya çağıran ve farklılıklardan dolayı açıkça zarar verme niyetiyle kişileri ve grupları hedef gösteren her türlü söylem ifade özgürlüğü ile asla bağdaşamaz.

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı